

ביאורים

הרמב"ם טוען שלא ייתכן שהקב"ה ייצור מציאות של דבר אשר אין בו שימוש. לא ייתכן שבעולם הבא יעמוד האדם בגופו, כיוון שאין בעולם הבא שימוש לגוף, ולפיכך ודאי שלא ימשיך להתקיים שם. היו שטענו כנגד הנחה זו, שמשה ואלהיו הרי היו בגופם ועמדו בלא אכילה, שתיה ושינה. מוכח, אם-כן, שיייתכן שהאדם יעמוד בגופו גם כאשר אין לו שימוש. עונה הרמב"ם - אין בזה ראייה. משה רבנו ואלהיו הנביא השתמשו בגופם לפני הנס ואחריו. אחר קבלת הלוחות משה רבנו שב לרוב העניינים הגשמיים (מלבד חיי האישות). החיים בעולם הבא לעומת זאת, הם חיים נצחיים, ואין מועד נתון שבו יהיה לפתע צורך בגוף.

מדוע ההמון חושב כך? ההמון מייחס מציאות וממשות רק לדבר שאותו אפשר לחוש ולהרגיש. לכן רק לגוף הם מייחסים 'מציאות'. כך גם ביחס למקרים שבגוף - דהיינו לתכונות שלו (כגון חזוק, או חולשה) - מייחסים הם מציאות מסוימת. הם מבינים שהמקרים קיימים. אך מה שאינו מאלו שני הדברים, אינו 'קיים' אצלם. על פי עיקרון זה, גם הא-ל לדעת רבים מהם הוא בעל גוף, ולכן לדעתם גם לצדיקים בעולם הבא יש גוף.

לחכמי האמת הסתכלות שונה לגמרי על העולם. ככל שהנברא הוא יותר נבדל מהחומר, פחות קשור בחומר - אזי הוא יותר נצחי, יותר קיים. החומר משתנה - בריות נולדות, גדלות, מתפתחות, ולבסוף מזקינות ועוברות מן העולם. כן הדין בהרים, יערות, בניינים רבי-קומות ונהרות שוטפים. החומר אמנם נראה חזק, אך שינויים חיצוניים או פנימיים משפיעים ללא הרף על מצבו ועמידותו. המציאות האמתית - היא של הדבר הנבדל. דבר הנבדל מן החומר - ממילא יש לו קיום, כיוון שהשינויים התכופים בעולם אין בכוחם להשפיע עליו. כזה הוא הקב"ה. הוא נבדל מהחומר תכלית ההבדלות, ולכן נאמר שהוא יהיה, הווה ויהיה, קדמון וקיים לעד. וכעין זה - המלאכים ובני העולם הבא. הם אינם חומר ולא קשורים בחומר, אלא בריות רוחניות, וזה מה שמאפשר את נצחיות קיומם.

הרחבות

• עולם הבא

שְׁבַע עוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ מִצִּיאוֹת גּוֹפּוֹת. הרמב"ם במשנה תורה מרחיב בענייני העולם הבא: "העולם הבא אין בו גוף וגויה אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת" (הלכות תשובה ג, ב). העולם הבא אינו עולם הנשמות, אין בו גוף אלא נשמה רוחנית בלבד. **הראב"ד** משיג עליו וסובר שיש גוף בעולם הבא "כי בגוייתם הן עומדין חיים". **הלחם משנה** מסביר את המחלוקת ביניהם: הרמב"ם סובר שהעולם הבא ותחיית המתים הם שתי תקופות שונות - תהיה תחיית המתים ולאחריה יהיה העולם הבא, שאי ימותו כל אלה שחזרו לחיים בתחיית המתים. **הראב"ד** ואחרים חלקו עליו ואמרו שתחיית המתים היא העולם הבא, ובתחיית המתים יעמדו האנשים בגופם הגשמי. אמנם רבי יוסף אלבו כותב: "ועל כן אני אומר כי מה שזכר במשנת כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא הוא כנוי לשכר הבא לנפש בכלל אחר המות, הן המדרגה הבאה לו לאדם אחר תחיית המתים, הן המדרגה הבאה לו מיד אחר המות... והמדרגה הבאה לו לאדם מיד אחר המות תוך י"ב חדש היא הנקראת בלשון רבותינו ז"ל גן עדן... והיא מדרגת שלמות וכבוד... הרי שבארו בפירוש שמדרגת נפשותיהן של צדיקים אחר שנפטרו מהגוף וקודם תחיית המתים היא במדרגת מלאכי השרת... ואולם יש בלשון העולם הבא מדרגה אחרת תקרא גם כן העולם הבא סתם, והיא באה לאדם אחר תחיית המתים" [ספר העיקרים ד, לא] - ישנם שני עולמות המכונים 'עולם הבא', האחד הוא עולם הנשמות - שבא אחרי המוות, והשני הוא העולם הבא שאחרי תחיית המתים.

וּבִאֲרָנוּ גַם כֵּן שֶׁבְּעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ מִצִּיאוֹת גּוֹפּוֹת°, אַחַר שֶׁאֲמָרוּ חַכְמֵי זְכוּרִים לְבִרְכָה שְׂאֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא מִשְׁגָּל, מִן הַשֶּׁקֶר ° שִׁיְהִי לוֹ הַכְּלִים ° לְבִטְלָה, חֲלִילָה לְהֵשֶׁם מִפְּעַל הַבְּטָלָה. כִּי כִּשְׂיִהִי לְאָדָם פֶּה וְאַצְטוּמְכָא ° וְכַבֵּד וְכִלֵּי הַמִּשְׁגָּל, וְהוּא לֹא יֵאָכֵל וְלֹא יִשְׁתֶּה וְלֹא יוֹלִיד, יְהִיֶּה אִם כֵּן מִצִּיאוֹתָם בְּטָלָה גְמוּרָה.

בעולם הבא אין גופים

וְאֵין רֵאוּי שִׁיחַלַק אָדָם עַל הַפְּנִינִים הָאֵלֶּה שִׁישׁ עֲלֵיהֶם רֵאוּיֹת שְׁכִלְיוֹת בְּפִשּׁוּטֵי דְרִשּׁוֹת°, שְׂרָאוּי לְאֶמְרָן בְּפָנָי הַנְּשִׁים בְּבֵית הָאֵבֶל. וְכַבֵּר סֵתֵר מִי שִׁסְתֵּר דַּעְתָּנוּ זֶה, בְּאֶמְרוֹ הִנֵּה מֹשֶׁה וְאֵלֵיהֶם עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם עֲמָדוּ זְמַן בְּלֹא אֲכִילָה וְשְׁתִּיָּה, וְהֵם גּוֹפּוֹת, כֵּן יְהִי בְּנֵי הָעוֹלָם הַבָּא.

לֹא אֲלִיכֶם כָּל עוֹבְרֵי דֶרֶךְ הַבֵּיטוֹ וּרְאוּ! מֹשֶׁה וְאֵלֵיהֶם עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם, כְּלִיָּהֶם לֹא הָיוּ לְבִטְלָה, שִׁשְׁנֵיהֶם הָיוּ אֲנָשִׁים מְבִנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲכָלוּ וְשָׁתוּ בָהֶם לְפָנָי הַמּוֹפֵת ° וְאַחֲרָיו, וְאֵיךְ יִקְיֶשׁוּ מִזֶּה לְמִצִּיאוֹת הַנִּמְשָׁקֶת ° אֲשֶׁר אֵין תְּכִלִּית לָהּ, אֲלֹא כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ זְכוּרִים לְבִרְכָה "לְעוֹלָם שֶׁכָּלוּ טוֹב לְעוֹלָם שֶׁכָּלוּ אֲרָךְ" - אֵיךְ יְהִי בּוֹ כְּלִים לְגוֹף לְבִטְלָה!?

וְכַבֵּר נוֹדַע שֶׁהַגּוֹף בְּכָלּוֹ אֲמָנָם הוּא כְּלִי לְנַפְשׁ, לַעֲשׂוֹת בּוֹ כָּל הַפְּעֻלוֹת אֲשֶׁר אֵין פְּעֻלָּה אַחַת מִהֶן נִמְצְאוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵלוֹ לֹא יָדְעוּ גְדֹל הַגְּנוּת הַמְּחַיֵּב לְמִי שִׁיִּחַס לְשֵׁם פְּעַל הַבְּטָלָה, וְהַמְצִיא כְּלִים שִׁיבְקֶשׁ מֵהֶם תְּכִלִּית לְלֹא תְּכִלִּית °.

ההמון חושב שלה' יש גוף כי רק לגוף יש קיום

וְאֲמָנָם יַחֲיֵב זֶה ° כְּלוֹ מַה שִׁיעֲלֶה בְּדַמְיוֹן הַהִמּוֹן, אֲשֶׁר לֹא יֵאֱמִינוּ שִׁישׁ מִצִּיאוֹת חֶזֶק רַק לְגוֹף. וְמַה שֶׁאֵינוּ גוֹף, אֲבָל הוּא בְּגוֹף, רְצָה לוֹמַר כְּמֹקְרִים, הוּא גַם כֵּן נִמְצָא אֲצֵלָם, אֲבָל אֵין חֶזְקָתוֹ בְּמִצִּיאוֹתוֹ כְּחֶזֶק הַגּוֹף. וְאוֹלָם מַה שֶׁאֵינוּ גוֹף וְלֹא מְקַרָּה בְּגוֹף, אֵינוּ נִמְצָא אֲצֵל הַסְּכָלִים, אֲשֶׁר הֵם בְּלֹא סִפְקָ, אֵף עַל פִּי שֶׁהִזְקִינוּ °, גְּמוּלֵי מוֹחֵלֵב עֲתִיקֵי מוֹשְׁדֵיִם. וּמִפְּנֵי זֶה יֵאֱמִינוּ רַבִּים שֶׁהֵשֶׁם גּוֹף אֲצֵלָם, שֶׁאִם לֹא יְהִיֶּה גוֹף אֵינוּ נִמְצָא.

וְאֲמָנָם הַנִּקְרָאִים חַכְמֵי בְּאֲמָת, לֹא עַל דֶּרֶךְ הַעֲבָרָה °, הִנֵּה הַתְּבַאֵר אֲצֵלָם שֶׁכָּל נִבְדָּל מִן הַחֲמוּר ° הוּא יוֹתֵר חֶזֶק הַמְצִיאוֹת מִבְּעַל הַחֲמוּר. וְאֵין רֵאוּי לוֹמַר יוֹתֵר חֶזֶק, אֲבָל ° מִצִּיאוֹת הַנִּבְדָּל יוֹתֵר אֲמָתִי, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יִשְׁיַגְהוּ ° אַחַד מְאוֹפְנֵי הַשְּׁנוּי. וְהֵם אֲשֶׁר הַתְּבַאֵר אֲצֵלָם בְּמּוֹפֵת שֶׁהֵשֶׁם אֵינוּ גוֹף. וּמִפְּנֵי זֶה מְדַרְגֵּת מִצִּיאוֹתוֹ יַעֲלֶה בְּתְּכִלִּית הַחֲזִיק. וְכֵן כָּל נִבְרָא נִבְדָּל, רוֹצֵה לוֹמַר הַמְּלֶאכִים וְהַשְּׁכָל, הוּא בְּמִצִּיאוֹתוֹ חֶזֶק מְאֹד, קָיָם יוֹתֵר מִכָּל גּוֹף. וּמִפְּנֵי זֶה נֵאֱמָיִן אֲנַחְנוּ שֶׁהַמְּלֶאכִים אֵינָם גּוֹפּוֹת, וְשִׁבְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא נְפֻשׁוֹת נִבְדָּלוֹת, רוֹצֵה לוֹמַר דַּעוֹת. וְכַבֵּר בְּאֲרָנוּ רֵאוּיֹת מִן הַתּוֹרָה עַל זֶה בְּמִאֲמָרְנוּ הַמְּכֻנָּה "מוֹרָה הַנְּבוֹכִים".

לרוחני יש קיום יותר מדבר גופני

מִצִּיאוֹת גּוֹפּוֹת - חיים גופניים גשמיים. **מִן הַשֶּׁקֶר** - לא ייתכן. **הַכְּלִים** - אברי הגוף. **וְאַצְטוּמְכָא** - קיבה. **בְּפִשּׁוּטֵי דְרִשּׁוֹת** - ישנם דברי אגדה בחז"ל שלפי פשוטות לשונם נראה שיש גוף בעולם הבא. **הַמּוֹפֵת** - הנס. **לְמִצִּיאוֹת הַנִּמְשָׁקֶת וְכו'** - למציאות קבועה ונצחית. **לְלֹא תְּכִלִּית** - ללא מטרה ומשמעות. **יַחֲיֵב זֶה** - מה שמכריח וגורם לטעות שיש גוף בעולם הבא. **אֵף עַל פִּי שֶׁהִזְקִינוּ וכו'** - למרות שהם מבוגרים בגילם, מחשבתם כתינוקות. **הַעֲבָרָה** - משל ומליצה. **נִבְדָּל מִן הַחֲמוּר** - מציאות רוחנית. **אֲבָל** - אלא. **שֶׁלֹּא יִשְׁיַגְהוּ** - לא חלים בו.

